

רמב"ם הלכות מלכים פרק ז
 הלכה טו

מי האיש הירא ורך הלבב כמשמעו, שאין בלבו כח לעמוד בקשרי המלחמה, ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יהוד השם הוא עושה מלחמה

וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה וזכרונם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה,

וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה, שנאמר אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, ולא עוד אלא שכל דמי ישראל תלויין בצוארון,

ואם לא נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו, הרי זה כמי ששפך דמי הכל, שנאמר ולא ימס את לבב אחיו כלבבו, והרי מפורש בקבלה ארור עושה מלאכת ה' רמיה וארור מונע חרבו מות.

וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד, מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל ויזכה לו ולבניו עד עולם ויזכה לחיי העולם הבא, שנאמר כי עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן כי מלחמת ה' אדוני נלחם ורעה לא תמצא כך וגו' והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיו.

אמרו בב"ר (פ' ל"ד סי' י"ט): מיד איש אחיו זה ה שוכר את אחרים להרוג את חברו. עוד שם:

א"ר חנינא כולהם בהלכות ב"נ בע"א ובה"א וכו' ע"י שליח שנאמר שופך דם האדם באדם:

ע"י אדם, דמו ישפך. ועפ"י כ" המר"ש יפנה ה"ה בס' "פרשת דרכים" לבעל המל"מ (דרך האחרים):

דרוש ב'): ע"י שליח. שהרג חברו ע"י אחר:

דבדיני ישראל המשלח פטור דאש"ל"ע רק שדינה מסור לשמים, אבל ב"נ הנרגים אותו בב"ה.

מתנה אלפי, ע"ה יג

אם העובד כוכבים נעשה שליח לחברו נראה מהירושלמי פ"ו דמאי ופ"א מה' מרומות דליכא מאן דסבר דיכול העובד כוכבים לעשות שליח לחברו אבל בגמרא דילין נראה קצת דנעשה דאמרין בע"ז פרי"י דף ג' דכי עבדו ישראל את העגל גלו דעתייהו דניחא להו בע"ז וכי אחי עובד כוכבים שליחיה דישאל עבדו ואין להקשות דאין שליח לר"ע דעובד כוכבים לא אמרינן הכי כדאיתא במדרש (א"ה ע"ין בתי"כ סי' רל"ט):

בס' "משפט המלוכה" (פ"ט ממלכים ה"י) הערת חותנו הרב הגרא"י שליט"א, שפירש שחייב ב"נ הוא מדין גרם, שאל"כ הרי אין שליחות לנכרי ועוד שזה שאש"ל"ע הוא מסברא דברי הרב דברי התלמיד דמ"ש, וטעם זה שייך גם בב"נ, ובוזה כ' לבאר השמטת הרמב"ם דין זה של חייב ב"נ ע"י שליח, והיינו משום שזה כלול במש"כ הרמב"ם שב"נ חייב מיתה גם על הגרם.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט
 בן נח שהרג נפש אפילו עובר במעי אמו נהרג עליו, וכן אם הרג טריפה או שכפתו ונתנו לפי ארי או שהניחו ברעב עד שמת, הואיל והמית מכל מקום נהרג, וכן אם הרג רודף שיכול להצילו באחד מאיבריו נהרג עליו, מה שאין כן בישראל.

ב"ה
 הלכות ארץ ישראל דף מקורות/24

דברים פרק כ

1 (א) כי תצא למלחמה על א' יבין וראית סוס ורכב עם רב ממך ל' א תירא מקם פי יק נק אל היך עמך המעלך מארץ מצרים:

2 (ב) והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש הפ' הו ודבר אל העם:

3 (ג) ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על א' יביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם:

4 (ד) פי יק נק אל היכם הו לך עמכם להלחם לכם עם א' יביכם להושיע אתכם:

4 תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מב עמוד א

מתני'./ משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם - בלשון הקודש היה מדבר, שנאמר: +דברים כ+ והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן - זה כהן משוח מלחמה, +דברים כ+ ודבר אל העם - בלשון הקודש, +דברים כ+ ואמר אליהם שמע ישראל וגו' על אויביכם - ולא על אחיכם, לא יהודה על שמעון ולא שמעון על בנימין, שאם תפלו בידם ירחמו עליכם, כמה שנאמר: +דברי הימים ב' כח+ ויקומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערומיהם הלבישו מן השלל וילבישום וינעילום ויאכילום וישקום ויסקום וינהלום בחמורים לכל כושל ויביאום יריחו עיר התמרים אצל אחיהם וישבו שומרון וגו',

6 על אויביכם אתם הולכים, שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם; +דברים כ+ אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו וגו', אל ירך לבבכם - מפני צהלת סוסים וציחצוח חרבות, אל תיראו - מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין, אל תחפזו - מקול קרנות, אל תערצו

7 - מפני קול צווחות; +דברים כ+ כי ה' אלהיכם ההולך עמכם - הם באין בנצחוננו של בשר ודם ואתם באים בנצחוננו של מקום, פלשתים באו בנצחוננו של גלית, מה היה סופו? לסוף נפל בחרב ונפלו עמו, בני עמון באו בנצחוננו של שובך, מה היה סופו? לסוף נפל בחרב ונפלו עמו, ואתם אי אתם כן, כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם וגו' - זה מחנה הארון.

8 ואמר אליהם שמע ישראל. מאי שנא שמע ישראל? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל: אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם. אל ירך לבבכם אל תיראו כו'.

דברים פרק ט

9 (א) שמע ישראל אתה ע' בר היום את ה' ירדן ל' א לקשת גוים גד' לים וצמחים ממך ערים גד' ל' ת ובצר' ת בשמים:

(ב) עם גדול נכס פני צנקים אשר אתה ידעת (אתה שמעת מי תיצב לפני בני ענק:

(ג) ונדעת היום פי יק נק אל היך הוה ע' בר לפניך אש' א קלה הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך והוקשתם והאבדתם מהר פאשר דבר יק נק לך:

הלכות ארץ ישראל דף מקורות /25/

(המשך כל מלחמה)

17) רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק א

הלכה א

2) כל הורג נפש אדם מישראל עובר בלא תעשה שנ' + שמות כ' י"ד + לא תרצח, ואם רצח בזדון בפני עדים מיתנו בסייף שנאמר + שמות כ"א ל' נקם יקם, מפי השמועה למדו שזו מיתת סייף, בין שהרג את חבירו בבחול בין ששרפו באש מיתנו בסייף.

הלכה י"א

3) ישראל שהרג גר תושב אינו נהרג עליו בבית דין שנ' + שמות כ"א י"ד + וכי יזיד איש על רעהו, ואין צריך לומר שאינו נהרג על הגוי, ואחד ההורג את עבד אחרים או ההורג עבדו הרי זה נהרג עליו, שהעבד כבר קבל עליו מצות ונוסף על נחלת ה'.

4) כסף משנה

זוהו שכתב רבינו אינו נהרג עליו בבית דין, כלומר, אבל בדיני שמים חייב.

מכילתא ויהי בשלח פרשה א (הוצאת הורוויטש-רבינן):

5) "ויקח שש מאות רכב בחור" - משל מי היו הבהמות שהיו טוענין המרכבות? אם תאמר משל מצרים היו להלא נאמר: זימת כל מקנה מצרים, ואם תאמר משל פרעה היו והלא כבר נאמר: 'הנה יד ה' הורג' ה במקנך אשר בשדה, ואם תאמר משל ישראל היו והלא כבר נאמר: יוגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה, אלא של מי היו? של הירא את דבר ה'. נמצאנו למדין - הירא את דבר ה' הם היו תקלה לישראל, מכאן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר: טוב שבגויים הרוג' טוב שבנחשים רצוף את מוחו."

6) וכן במסכת סופרים פט"ו הי"ט:

"תני ר"ש בן יוחאי הטוב שבעובדי כוכבים בשעת מלחמה? הרוג, הטוב שבנחשים רצוף את מוחו, הכשרה שבנשים בעלת כשפים, אשרי מי שהוא עושה רצונו של מקום."

7) וכן בתלמוד הירושלמי סוף מסכת קדושין:

תני ר' שמעון בן יוחאי: הכשר שבגויים הרוג, טוב שבנחשים רצוף את מוחו!"

וכן במדרש הגדול ובמדרש שכל טוב.

לעומת דברי רשב"י אלו קימת מימרה אחרת:

"יתניא העובדי כוכבים והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין" (ע"ז יג ע"ב ושם כו ע"א, סנהדרין נז, ע"א).

לכאורה ברייתא זו סותרת דברי רשב"י וכיצד נקיים שניהן?

התוס' ע"ז כו ע"ב ד"ה 'ולא מורידין' תירצו ז"ל:

9) "וייל דהירושלמי קדושין מפרש היינו בשעת מלחמה, ואע"פ שסתם כנענים עובדי כוכבים ומזלות הם ועוברין על שבע מצוות, מכל מקום אין מורידין דרבינהו בקרא להיתרא דכתיב 'והיה לך למס ועבדך'" (דברים כ')

10) כ משמע מהרמב"ם עבודת כוכבים פ"י הי"א וז"ל:

"אין כורתין ברית לשבעה עממין¹⁰ כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעבוד עבדים שגא': לא תכרות להם ברית, אלא יחזרו מעבודתם או יהרגו, ואסור לרחם עליהם שגא': לא תחנם, לפיכך אם ראה מהם אובד או טובע בנהר לא יעלנו, ראהו נטוי למות לא יצילנו, אבל לאבדו בידו או לחתפו לבור וכיוצא בו אסור, מפני שאינו עושה עמנו מלחמה."

11) וכן מדבריו בהלכות רוצח פ"ד הי"א:

"אבל עובדי כוכבים, שאין בינינו ובינם מלחמה, ורועי בהמה דקה מישראל וכיוצא בזה, אין מסבבים להם המיתה, ואסור להצילם אם נטו למות, כגון שראה אחד מהן שנפל לים אינו מעלהו שגא': לא תעמוד על דם רעד, ואין זה רעד."

12) מנ"ש שונים הקשו¹¹, אם דברי רשב"י הם רק בשעת מלחמה מה חידש? הרי אותו גוי רודף אחרינו, והבא להרגך השכם להרגו¹²!

ותירץ בעל הכנה"ג בסיומן תנייה בשלשה אופנים:

א... ושמה בא להשמיענו דאפי' אם יכולים אנו להצילו באחד מאיבריו לא נקפיד על זה.

13) והנכון שבא להשמיענו דאפילו שזה הגוי אינו עושה מלחמה כיון שכלל אומתו עושה עמנו מלחמה עם ישראל אינו מורידין ולא מעלין והכי דייק הרמב"ם. ומעין זה כתב המהר"ל בפרשת וישלח לחסביר את מעשה בני יעקב.

14) ג. א"י, ישראל, כל שחדל עצמו מן המלחמה, אינו יכול להורגו, אבל הגוי כל שבא במלחמה עם ישראל, אף אם ישלים עמו, אינו יכול לכרות להם ברית אלא כשלא יעבוד ע"ז¹³, אבל כל שלא בא בתחילה במלחמה לא מורידין ולא מעלין עכ"ל.

15) זה לשון הריטב"א למכות דף ט:

גר תושב - הוא שקבל בבית דין של ישראל לקיים שבע מצוות שנצטוו בני נח כדאיתא בע"ז (סד ע"ב) וכזה מותר להתשב בינינו ולזה נקרא גר תושב, כיון שקבל בבית דין הוא נקרא בשבע מצוות אלו - מצווה ועושה וכי הא את מצווים להחיותו כדכתיב 'והי אחיך עמך', ואין צריך לומר שאסור לנו לגרום לו שום קטלא וכל שכן להורידו לבור.

ובן נח - הוא שלא קבלם בכ"ד אלא דקיר לך שמקיים אותם מעצמו והוא נדון בס כמי שאינו מצוה ועושה, ומדכתיב: 'עמד וימדד ארץ ראה ויתר גויים' (נחבקק ג, ו) כדאיתא בכ"ק לת, וע"ז סד ב. וכי הא אין את מצווים להחיותו וגם אין לנו להורידו בידים ולא לגרום בו שום קטלה כיון דסוף סוף עושה אותם, שאף שאינו מצוה ועושה שכן יש לו קצת כדאיתא התם.

והם כותי - הוא שאינו זהיר לקיים שבע מצוות. וכי הא מותר להורידו לבור במקום דליכא איבה. או לגרום לו הרגת כל היכא דנקיט שום עילה כדאיתא בע"ז (כו ב) וכדפרישנא התם גבי הכותים לא מעלים ולא מורידים כלומר במקום איבת... עכ"ל¹⁴.

16) הלכה למעשה

א

כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כח משיח. עת הומיר הגיע, ומיר עריצים, הרשעים נכחדים מן העולם והעולם מתבסס. וקול התור נשמע בארצנו. היחידים הנשמים בלא משפט, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בה מידת מיתת צדיקים המכפרת. עולים הם למעלה בשורש החיים ונצמטות חיותם מביא ערך כללי לסובת ולכרכה אל מלל בנין העולם בכל ערכו וטובו. ואזיכ כמות המלחמה מתחדש העולם ברוח חדש והגלי משיח מתגלים ביותר. ולפי ערכה של גדול המלחמה בכמותה ואיכותה ככה תגדל הצפייה לרגלי משיח שבת.

17) מתוך ספרו של רבנו הרב צבי יהודה "אור לגתיבת"

"העז והענוה - לחי העולמים". רבמקום גדולתו וגבורתו שם אתה מוצא ענותנותו. אותן מידות, אשר בצמצום מדתה וקטנות ערכה של הבחינה האנושית הן מנוגדות וסותרות זו לזו, הנה במרחב מדתה וגדולת ערכה של הבחינה האלהית הן מתאימות יחד. הענוה, אשר 18) בשטחיותה של מדתה הקטנה היא כאילו מזדהה עם חולשתה ורפיון מציאותה, הנה באמתתה של מדתה הגדולה היא מזדהה דוקא עם הגבורה והעז.

19) ... הצניעות והטהרה, במובנן המוקטן והמצומצם, נראות כאילו בניגוד לשכלול המציאות במלוא החוסן והתוקף העז והגבורה. לעומת זה במובנן הגדול והשלם, הנה הן דוקא כמו שהן בסיסי הקדושה והמציאות השלימה והקיימת כן הן הן בסיסי החוסן והתוקף, הגבורה והחיל.

20) כמו שהקדושה ויסודותיה הדבקות והאמונה, הן הן מקורות הגבורה והחיל, כן הצניעות והטהרה

21) המכשירות לה והשייכות לה. טהרתו של מחנה ישראל היא מגלה את קדושתו ופלא-גבורתו, כמו שאזכירנו את ד' אלהיו, הנותן לו כח לעשות חיל, היא המגלה את אמתת ותודעתו של כחו ועוצם ידו העושה לו את החיל הזה; היא המגלה את הופעתם של גיבורי יהודה בכל הדר גאונים ותקיפי ישראל בכל תפארת נצחם...